02.09.2026, Długopole, Polonia

„SZKOŁY APOSTOLSKIE”

Nie tylko szukać powołań - ale wychowywać powołania

Projekt odnowienia dzieła wychowania i duszpasterstwa powołań
Misjonarzy Świętej Rodziny

Temat: ***Powrócić w sposób odpowiadający dzisiejszym warunkom do planu Założyciela „Szkół Apostolskich”, aby zapewnić formację ludzką i religijną kandydatom zanurzonym w zsekularyzowanym i zdigitalizowanym świecie***

I WPROWADZENIE

Kościół, a w nim nasze Zgromadzenie potrzebuje dzisiaj nie tylko nowych inicjatyw powołaniowych (akcji), ale przede wszystkim nowych środowisk, w których powołanie może się narodzić, zostać rozpoznane i dojrzewać.

Współczesny młody człowiek wzrasta w rzeczywistości zasadniczo odmiennej od tej, w której żył i działał nasz Założyciel. Jednocześnie podstawowa potrzeba człowieka pozostaje niezmienna: człowiek potrzebuje prawdy, relacji, wspólnoty, autorytetu, formacji charakteru i przede wszystkim doświadczenia Boga.

Dlatego celem niniejszego projektu nie jest mechaniczne odtworzenie Szkół Apostolskich z XIX wieku. Chodzi o powrót do intuicji i ducha Założyciela oraz twórcze przełożenie ich na warunki XXI wieku.

Ks. Jan Berthier rozumiał, że młody człowiek powołany do służby Kościołowi potrzebuje czegoś więcej niż samego dostępu do edukacji. Potrzebuje środowiska, w którym zostanie uformowany jako człowiek, chrześcijanin i przyszły misjonarz.

Jego intuicja pozostaje aktualna: powołań nie można jedynie wyszukiwać - trzeba tworzyć warunki, w których mogą dojrzewać. Projekt „Szkoły Apostolskie” jest próbą odpowiedzi na to zadanie.

II CHARYZMA KS. JANA BERTHIER’A

1. Założyciel jako wychowawca i prekursor

Ks. Jan Berthier, był nie tylko misjonarzem i organizatorem dzieła powołań, ale również wychowawcą. *„Ojciec Berthier jest specjalistą we wszystkim, co się odnosi do chrześcijańskiego wychowania młodzieży”* (paryskie czasopismo „Croix”, 4.12.1926)

W jego działalności wychowawczej można dostrzec rozwiązania, które - jak na realia końca XIX wieku - miały charakter bardzo nowoczesny.

Szczególne znaczenie posiadają następujące elementy jego pedagogiki:

1. Ewangelia jako fundament wychowania.
2. Szacunek dla indywidualności wychowanka.
3. Podejście personalistyczne, w którym wychowanek nie jest przedmiotem oddziaływania, lecz osobą aktywnie uczestniczącą w procesie własnego rozwoju.
4. Formacja całego człowieka - jego wymiaru fizycznego, psychicznego, intelektualnego, moralnego i oczywiście duchowego.
5. Stała obecność wychowawcy wśród wychowanków.
6. Kontakt osobowy i wzajemne przekazywanie wartości.

7. Elastyczność dzieła, pozwalająca dostosowywać jego formy do zmieniających się potrzeb.

Istotą wizji ks. Berthiera było przekonanie, że samo posiadanie dobrych pragnień czy naturalnych zdolności nie wystarcza do podjęcia odpowiedzialnej służby Kościołowi.
Dlatego szczególnie ważne jest jego stwierdzenie ks. Berthiera: *„Kościół nie potrzebuje do swojej służby tylko dzielnych dzieci. Takich jest w świecie pod dostatkiem. On potrzebuje ludzi dobrze uformowanych”*. Zdanie to może stanowić jedną z podstawowych zasad projektu „Szkoły Apostolskie”. Celem projektu nie jest więc „łapanie na siłę” kandydatów do seminarium. Celem jest formowanie dojrzałych ludzi, którzy będą zdolni rozpoznać i odpowiedzieć na Boże powołanie. Ojcu Założycielowi nie chodziło więc o stworzenie instytucji, która jedynie przekazywałaby wiedzę, jak tradycyjna szkoła. Chodziło mu o stworzenie środowiska wychowawczego.

III PIERWOTNA IDEA SZKÓŁ APOSTOLSKICH

1. Odpowiedź Berthiera na sytuację jego czasów

We Francji za czasów ks. Jana Berthiera wprowadzono powszechny obowiązek nauki szkolnej przy założeniu świeckości szkoły, pomijając w wychowaniu i nauczaniu szkolnym sferę duchową i religijną uczniów (pokłosie rewolucji francuskiej). Ks. Berthier dostrzegł problem: samo zapewnienie młodemu człowiekowi wykształcenia nie daje integralnego rozwoju. Jego więc odpowiedzią było stworzenie środowiska, w którym edukacja, wychowanie, wiara i rozeznanie powołania będą ze sobą zintegrowane. Już w roku 1876, w 14. roku święceń kapłańskich, jako czynny Saletyn, organizuje i kieruje pierwszą „Szkołą Apostolską”. W 1895 we wrześniu, już jako Założyciel nowego Zgromadzenia otwiera dla Misjonarzy Świętej Rodziny pierwszą „Szkołę Apostolską”, w Holandii w Grave.

2. Cel „Szkół Apostolskich”

Ks. Berthier chciał przyjść z pomocą młodym ludziom, którzy posiadają zdolności, pobożność i pragnienie służby misyjnej, ale nie mają warunków umożliwiających odpowiednie przygotowanie. W liście z 26 marca 1896 r. pisał o *„potrzebie pomocy młodym ludziom posiadającym aspiracje do służby misyjnej poprzez stworzenie dzieła, które dostarczy im środków kształcenia i pozwoli przygotować się do życia misyjnego”*. Początki Zgromadzenia oparte były na „Szkole Apostolskiej” w Grave. Koszary stały się jednocześnie: miejscem edukacji, miejscem wychowania, miejscem formacji chrześcijańskiej, miejscem życia wspólnotowego, miejscem rozeznawania, miejscem przygotowania do apostolstwa, oraz źródłem nowych powołań.

IV NOWA RZECZYWISTOŚĆ – MŁODY CZŁOWIEK XXI WIEKU

1. Zmiana środowiska wychowawczego

Dzisiejszy młody człowiek nie jest wychowywany wyłącznie przez rodzinę, szkołę, parafię i grupę rówieśniczą. Znaczącą część jego środowiska wychowawczego stanowi dziś świat cyfrowy.
Internet, media społecznościowe, komunikatory, gry, platformy streamingowe, influencerzy oraz sztuczna inteligencja wpływają na sposób myślenia, komunikowania się, budowania relacji i podejmowania decyzji. Badania pokazują skalę tego zjawiska. W badaniu z 2022 r. młodzi ludzie deklarowali średnio 5 godzin i 36 minut dziennie w internecie w dni powszednie oraz 6 godzin i 16 minut w dni wolne. Jednocześnie około jedna trzecia badanych doświadczała przemocy w sieci. Problemem jest także rozbieżność pomiędzy doświadczeniem młodych i świadomością dorosłych. Badania wykazują, że znacznie więcej rodziców niż nastolatków uważało, że ich działania kontrolujące aktywność internetową są skuteczne. Oznacza to, że samo ostrzeganie młodych przed światem cyfrowym nie wystarcza. Potrzebne jest wychowanie do życia w tym świecie.

V DIAGNOZA PROBLEMU

Wśród wyzwań współczesnego środowiska młodzieży należy wskazać w szczególności:
* trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji
* wrogość środowiska wobec wartości chrześcijańskich
* samotność i izolację
* hejt i cyberprzemoc
* agresję
* brak akceptacji
* niską samoocenę
* presję rówieśniczą
* presję społeczną
* konflikty rodzinne
* brak odpowiedniego wsparcia
* poczucie bezsensu
* lęk
* przeciążenie informacyjne
* przemęczenie ekranowe
* problematyczne korzystanie z internetu
* uzależnienia
* FOMO
* trudności w uczeniu się
* niską motywację
* zawężenie zainteresowań
* trudność w radzeniu sobie z nudą
* małą aktywność fizyczną
* problemy z samodyscypliną
* trudności w podejmowaniu decyzji
* trudność w rozeznawaniu własnej przyszłości

NASK zwraca również uwagę m.in. na cyberprzemoc, kontakt młodych z destrukcyjnymi treściami (np. pornografia, przemoc) oraz ograniczoną świadomość rodziców dotyczącą tego, czego młodzież doświadcza w Internecie.

VI PROBLEM POWOŁAŃ

Jednym z najważniejszych problemów Kościoła, w tym Misjonarzy Świętej Rodziny jest zmniejszająca się liczba powołań kapłańskich i zakonnych. Nie można jednak odpowiedzieć na ten problem wyłącznie przez zwiększenie liczby akcji powołaniowych. Jeżeli młody człowiek: nie potrafi się wyciszyć, nie zna siebie, nie ma doświadczenia zdrowej wspólnoty, nie potrafi budować trwałych relacji, żyje pod nieustannym wpływem mediów, nie ma kontaktu z ciszą, nie posiada narzędzi rozeznawania powołania, nie zna Ewangelii, nie ma doświadczenia osobistej modlitwy, to trudno oczekiwać, że jednorazowa akcja powołaniowa doprowadzi go do świadomej decyzji o pójściu za Chrystusem na całe życie. Dlatego należy przejść od modelu: „szukamy powołań" do modelu: **„tworzymy środowiska,** w których powołanie może zostać usłyszane, rozpoznane i rozwinięte".

VII ODPOWIEDŹ KOŚCIOŁA – „TROSKA O WNĘTRZE"

Szczególnie aktualne kontekście podejmowanego projektu są zalecenia RFIS (Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis), które podkreśla *„troskę Kościoła o powołania do kapłaństwa i dlatego **zaleca tworzenie centr powołaniowych** w diecezjach, regionach i krajach"*, (…) Z drugiej strony **RFIS *popiera istnienie niższego seminarium,*** *którego celem jest pomoc w chrześcijańskim dojrzewaniu młodych, w których są zalążki powołania. Chodzi o sprzyjanie*

wzrastaniu wartości ludzkich i duchowych osoby oraz autentyczności ich motywacji. ***Tam gdzie nie ma niższych seminariów należy popierać inne formy duszpasterstwa młodzieży."*** (RFIS)

Ważne są też w tym kontekście słowa papieża Leona XIV zawarte w orędziu na 63. Światowy Dzień Modlitw o Powołania (2026). *„Troska o wnętrze musi ponownie stać się punktem wyjścia duszpasterstwa powołań i ewangelizacji. (…) Powołanie nie jest w istocie statycznym celem, lecz dynamicznym procesem dojrzewania, wspieranym przez intymność z Panem: przebywanie z Jezusem, pozwalanie Duchowi Świętemu, by działał w sercach i w sytuacjach życiowych oraz ponowne odczytywanie wszystkiego w świetle otrzymanego daru – to oznacza wzrost w powołaniu."* Szczególnie mocno współbrzmią te dwie wypowiedzi z ideą „Szkół Apostolskich". Wychowanie powołaniowe w dzisiejszym świecie nie może zatem rozpoczynać się dopiero w seminarium. Powinno rozpocząć się wcześniej - poprzez stworzenie środowiska sprzyjającego dojrzewaniu człowieka i jego relacji z Bogiem.

VIII GŁÓWNA IDEA PROJEKTU

Celem projektu jest stworzenie nowoczesnego środowiska formacyjnego inspirowanego pierwotną ideą „Szkół Apostolskich" ks. Jana Berthiera, które zapewni młodym ludziom integralną formację ludzką, chrześcijańską i misyjną oraz stworzy warunki do rozeznania i rozwoju powołania, szczególnie do kapłaństwa i życia konsekrowanego. Jest to próba stworzenia środowiska formacyjnego, które: prowadzi do osobistej relacji z Jezusem Chrystusem, umożliwia rozeznawanie powołania, tworzy wspólnotę rówieśników o podobnych wartościach, stawia wymagania, uczy odpowiedzialności i samodyscypliny, nie ucieka od rzeczywistości, ale uczy, jak w niej żyć, rozwija aktywność fizyczną, sport oraz kształtowanie sprawności i zdrowych nawyków, rozwija kompetencje społeczne i umiejętności miękkie (tzw. soft skills), nie odrzuca świata cyfrowego, lecz wychowuje do odpowiedzialnego korzystania z niego, przygotowuje do apostolstwa i misji.

IX MODEL „SZKOŁY APOSTOLSKIEJ XXI"

1. Mała wspólnota

Podstawową jednostką projektu powinna być niewielka grupa. Maksymalnie 15 wychowanków. Mała liczebność umożliwia realizację jednej z podstawowych intuicji ks. Berthiera: *„osobowego kontaktu wychowawcy z wychowankiem"*. Nie chodzi o masową instytucję. Chodzi o środowisko, w którym każdy młody człowiek jest znany z imienia, ma swojego wychowawcę i może otrzymać indywidualną pomoc i prowadzenie (np kierownictwo duchowe)

2. Edukacja

Proponuje się wykorzystanie możliwości homeschooling'u, przy jednoczesnym zapewnieniu młodym ludziom codziennego, rzeczywistego środowiska wychowawczego. Model ten pozwala oddzielić dwie rzeczy: edukację szkolną od środowiska wychowawczego. Wychowanek może realizować obowiązek edukacyjny poprzez odpowiednią szkołę, natomiast „Szkoła Apostolska" staje się miejscem: życia, relacji, modlitwy, sportu, pracy, formacji, służby, rozeznawania. Projekt nie powinien być pomyślany jako „bezpieczna bańka", która oddzieli młodego człowieka od świata. Jego celem jest ograniczenie toksycznego środowiska (np. rówieśnicy, Internet) i przygotowanie do mądrych wyborów. Wychowanie chrześcijańskie nie polega na usunięciu wszystkich trudności z życia młodego człowieka. Polega na przygotowaniu go do ich przeżywania w prawdzie, wolności i z Chrystusem.

3. Nabór

Przyjęcie wychowanka powinno następować na podstawie kontraktu formacyjnego zawieranego z rodzicami. Kontrakt powinien określać: cele formacji, prawa i obowiązki

wychowanka, prawa i obowiązki rodziców, zasady korzystania z urządzeń cyfrowych, zasady życia wspólnotowego, wymagania dotyczące nauki, zasady uczestnictwa w modlitwie, zasady udziału w sporcie, wyjazdach i apostolacie, zasady rezygnacji z formacji, czas trwania kontraktu.

4. Kto może być przyjęty?

Szkoła Apostolska nie ma być miejscem dla tych, którzy nie radzą sobie w publicznej szkole lub rodzice mają z nimi problemy wychowawcze. Inspiracją pozostają słowa ks. Berthiera opisujące kandydatów do szkół w XIX w: *„inteligentni, pobożni, posiadający aspiracje do służby misyjnej”*. Współcześnie kryteria te należy rozumieć nie jako poszukiwanie ludzi „idealnych”, lecz jako poszukiwanie młodych ludzi: posiadających odpowiednie możliwości rozwoju, gotowych do pracy nad sobą, otwartych na wiarę, zdolnych do życia we wspólnocie, posiadających różne zainteresowania, gotowych przyjąć wymagania formacyjne, posiadających przynajmniej wstępne zainteresowanie rozeznawaniem powołania. „Szkoła Apostolska” ma właśnie pomóc odkryć, czy i do czego Bóg powołuje daną osobę.

X NOWE ROZUMIENIE DUSZPASTERSTWA POWOŁAŃ

Projekt „Szkoły Apostolskie XXI” proponuje zmianę sposobu myślenia o duszpasterstwie powołań: Nie „Jak znaleźć więcej kandydatów?” Ale: „Jak stworzyć środowisko, w którym młody człowiek może spotkać Chrystusa, dojrzeć jako człowiek i usłyszeć swoje powołanie?” Nie: „Jak przekonać młodego do seminarium?” Ale: „Jak pomóc mu odkryć, czego Bóg od niego chce?” Nie: „Jak zabezpieczyć młodego przed światem?” Ale: „Jak nauczyć go żyć Ewangelią w świecie?” Nie: „Jak zrobić kolejną akcję powołaniową?” Ale: „Jak wychowywać powołania?”

W wyniku realizacji projektu powinno powstać środowisko, w którym młody człowiek: zna siebie, zna Chrystusa, potrafi budować relacje, potrafi podejmować odpowiedzialność, potrafi korzystać z technologii bez uzależnienia od niej, potrafi służyć innym, zna Ewangelię i nauczanie Kościoła, potrafi wybierać dobro i odrzucać zło, ma doświadczenie życia wspólnotowego, jest zdolny podjąć świadomą decyzję dotyczącą swojej przyszłości. Jeżeli tą przyszłością okaże się kapłaństwo lub życie zakonne, Szkoła Apostolska będzie mogła stać się naturalnym etapem poprzedzającym seminarium lub nowicjat. Jeżeli natomiast młody człowiek odkryje powołanie do małżeństwa lub życia świeckiego, również będzie owocem tej formacji.

XI WNIOSKI KOŃCOWE

Ks. Jan Berthier odpowiedział na problemy swojego czasu poprzez stworzenie nowej formy wychowania. Nie czekał, aż zmienią się warunki społeczne i polityczne Francji wrogiej wobec religii. Stworzył środowisko, które pozwalało młodym ludziom wzrastać w wierze, zdobywać wykształcenie, rozwijać charakter i rozeznawać powołanie. Dzisiaj znajdujemy się ponownie w sytuacji, która wymaga twórczej odpowiedzi. Zmienił się świat. Zmieniła się szkoła, media, sposób komunikacji i kultura. Zmieniły się zagrożenia. Nie zmieniła się jednak potrzeba człowieka, aby być kochanym, znać prawdę, należeć do wspólnoty, odkryć sens swojego życia i odpowiedzieć na Boże wezwanie. Dlatego powrót do „Szkół Apostolskich” nie powinien oznaczać powrotu do XIX wieku. Powinien oznaczać powrót do odwagi Założyciela. Tak jak ks. Jan Berthier zapytał w swoim czasie: „Czego potrzebują młodzi ludzie, aby móc odpowiedzieć na wezwanie Boga?” tak dzisiaj Misjonarze Świętej Rodziny powinni postawić pytanie: „Jakiego środowiska potrzebuje młody człowiek XXI wieku, aby w świecie sekularyzacji, Internetu i nieustannego hałasu usłyszeć głos Chrystusa i odpowiedzieć na swoje powołanie?” Odpowiedzią może być: „SZKOŁA APOSTOLSKA” - miejsce, gdzie młody człowiek uczy się żyć, wierzyć, służyć i rozeznawać.

02.09.2026 Łukasz Skołud MSF

Procurator Powołaniowy